Journal of Diabetes Nursing
2022; Volume 10 Number 3

pISSN:2345-5020
eISSN:2423-5571

Effect of Educational Programs on the Anxiety of Mothers Having Children with Type I Diabetes

Hassanzadeh Alireza[1], Ghaljaei Fereshteh [2], Abdullahi Mohammad Abdulghani [3], **Naderifar Mahin**[3*]

1. Master's Student in Internal Medicine-Surgery, Zabol University of Medical Sciences, Zabol, Iran
2.Ph.D, Associate Professor of Nursing. Department of pediatric Nursing, School of Nursing and Midwifery.Community Nursing Research Center, Zahedan University of Medical Sciences.zahedan, Iran.
3. Department of Internal Surgery Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Zabol University of Medical Sciences, Iran

Article information:

Original Article

Received: **2022/08/1**

Accepted: **2022/10/17**

JDN 2022; 10(3)

1900-1909

Corresponding Author:
Mahin Naderifar,
Zabol University of Medical Sciences

mahin.naderifar@gmail.com

Abstract

Introduction: The most common endocrine disease in childhood and adolescence is type I or insulin-dependent diabetes. Mothers are particularly anxious and worried because of the uncertainty in the role of motherhood and the future of the child. Therefore, the present study was conducted to investigate the effect of educational programs on the anxiety of mothers having children with type I diabetes.

Methods: The present semi-experimental research was conducted with a pretest-posttest design on 40 mothers with type 1 diabetic children. By being present in the research environment, encouraging the mothers to participate, and considering the criteria for entering the study, the researcher selected the subjects using the purposive sampling method and randomly placed them in two intervention and control groups. The number of sessions based on the needs and conditions of the patient's mother was considered to be at least three 30-minute sessions with an interval of every other day. The data collection tool was a two-part questionnaire consisting of a demographic information form and the 40-item Spiel Berger State-Trait Anxiety Inventory. The validity and reliability of the questionnaire have been confirmed in various studies. The obtained data were analyzed in the SPSS 21 software with the help of descriptive statistics. The significance level in this study was 0.05.

Results: The data analysis showed that the two groups did not differ significantly in terms of child's age, gender, maternal age, maternal education, number of children, and duration of diabetes. The mean score of dimensions and the total anxiety score of the study samples in the intervention group were improved after the intervention; however, this difference was not significant.

Conclusion: Mothers of children with diabetes in the intervention group had lower scores in anxiety and its dimensions after the training. In other words, the intervention improved the anxiety scores of mothers. According to the results, it can be suggested that at the beginning of children's hospitalization in the ward, their educational needs and their mothers' needs be checked and the educational content be prepared and adjusted accordingly to reduce mothers' anxiety.

Keywords: *Anxiety, Children, Mothers, Training, Type I diabetes.*

Access This Article Online	
Quick Response Code:	Journal homepage: http://jdn.zbmu.ac.ir
	How to site this article: Hassanzadeh A, Ghaljaei F, Abdullahi Mohammad A, Naderifar M. Effect of Educational Programs on the Anxiety of Mothers Having Children with Type I Diabetes. J Diabetes Nurs 2022; 10 (3) :1900-1909

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-22]

فصلنامه علمی پژوهشی پرستاری دیابت زابل
سال ۱۰، شماره ۳، تابستان ۱۴۰۱
صفحات:۱۹۰۹ -۱۹۰۰

pISSN:2345-5020
eISSN:2423-5571

تاثیر برنامه آموزشی بر اضطراب مادران کودکان مبتلا به دیابت نوع۱

علیرضا حسن زاده[۱]، فرشته قلجایی[۲]، عبدالغنی عبداللهی محمد[۳] ، **مهین نادری فر**[۴*]

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد داخلی-جراحی.دانشگاه علوم پزشکی زابل.ایران
۲. گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، مرکز تحقیقات پرستاری جامعه، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان.ایران
۳. گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی زابل.ایران

نویسنده مسئول: مهین نادری فر، دانشگاه علوم پزشکی زابل mahin.naderifar@gmail.com

چکیده

مقدمه و هدف: شایع ترین بیماری غدد درون ریز دوران کودکی و نوجوانی دیابت نوع یک یا وابسته به انسولین می باشد. مادران به خاطر تزلزل در نقش مادری و آینده ی کودک به طرز خاصی دلواپس و نگران می باشند. بنابراین مطالعه حاضر با هدف تاثیر برنامه آموزشی بر اضطراب مادران کودکان مبتلا به دیابت نوع ۱انجام شد.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از نوع نیمه تجربی که بر روی ۴۰ مادر دارای کودک دیابتی نوع ۱ به صورت پیش آزمون – پس آزمون انجام شد. پژوهشگر با حضور در محیط پژوهش و جلب مشارکت مادران و داشتن معیارهای ورود به مطالعه به روش نمونه گیری مبتنی بر هدف واحدهای پژوهش را انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه مداخله و کنترل قرار می داد. تعداد جلسات بر اساس نیاز و شرایط مادر بیمار حداقل سه جلسه و با فاصله زمانی یک روز در میان به مدت ۳۰دقیقه در نظر گرفته شد. ابزار جمع آوری اطلاعات را پرسشنامه دو بخشی اطلاعات دموگرافیک و پرسشنامه اضطراب آشکار اشپیل برگر۴۰ سوالی تشکیل داد. روایی و پایایی پرسشنامه در مطالعات مختلف تایید شده است.داده های به دست آمده به کمک نرم افزار spss نسخه۲۱ به کمک آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. سطح معناداری در این مطالعه ۰/۰۵ مد نظر است.

یافته ها: تحلیل داده‌ها نشان داد که دو گروه از نظر سن کودک، جنس، سن مادر، تحصیلات مادر، تعداد فرزند و مدت ابتلا به بیماری دیابت تفاوت معناداری با یکدیگر ندارند. میانگین نمره ابعاد و نمره کل اضطراب نمونه‌های مطالعه درگروه مورد بعد از مداخله نسبت به قبل از مداخله بهبود یافته بود . اما این تفاوت معنادار نبود.

نتیجه گیری: مادران کودکان مبتلا به دیابت در گروه مداخله پس ازآموزش نمره کمتری از اضطراب و ابعاد آن نسبت به قبل آموزش داشتند. به عبارت دیگر مداخله انجام گرفته باعث بهبود نمره اضطراب مادران شده است. با توجه به نتایج می توان پیشنهاد کرد که در شروع بستری کودکان در بخش، نیاز های آموزشی آنها و مادرانشان بررسی شود و محتوای آموزشی بر اساس آن تهیه و تنظیم شود، تا باعث کاهش اضطراب مادران شود.

کلید واژها: اضطراب. آموزش, مادران ، کودکان. دیابت نوع۱.

How to site this article: Hassanzadeh A, Ghaljaei F, Abdullahi Mohammad A, Naderifar M. Effect of Educational Programs on the Anxiety of Mothers Having Children with Type I Diabetes. J Diabetes Nurs 2022; 10 (3) :1900-1909

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-22]

مقدمه و هدف

دیابت یکی از بیماریهای متابولیک است که با هیپرگلیسمی مشخص می شود(۱). شایع ترین بیماری غدد درون ریز دوران کودکی و نوجوانی دیابت نوع یک یا وابسته به انسولین می باشد. تقریبا یک نفر ازهر۳۰۰تا۵۰۰کودک زیر ۱۸سال را درگیر می کند. در ایالات متحده ازهر ۴۰۰کودک و نوجوان یک نفر دیابت دارد و بروز سالانه دیابت نوع یک را در ایران ۳/۷ مورد در هر صد هزار نفر برآورد کرده اند(۲). عوارض دراز مدت این بیماری شامل رتینوپاتی، نفروپاتی و نوروپاتی می باشد(۳). علاوه بر آن سبک زندگی، شخصیت و عاطفه کودکان و خانواده تحت تاثیر بیماری دیابت می باشد (۴). مادر به علت نقش گسترده خود در خانواده نقش مهمی در مراقبت از کودکان برعهده داشته و این نکته که کودکان مادران آگاه، شانس بیشتری برای زندگی سالم دارند یک واقعیت می‌باشد. زیرا مادر اولین کسی است که مراقبت از کودک را انجام می‌دهد(۵). اضطراب از شایع ترین اختلالات روانی (۶) و احساس ناراحت کننده ای است که خطری نا معلوم و مبهم را تداعی می کند سطوح پایین اضطراب موجب افزایش تسلط فرد بر محیط و آگاهی او از تهدید بالقوه می شود اما اضطراب شدید تداوم رفتاری فرد را برهم زده و از پاسخ منطقی او جلوگیری می کند (۷). اضطراب احساس دلواپسی یا بی ثباتی منتشر، ناخوشایند و مبهم است که تجربه یک بیماری حاد یا مزمن میتواند محرکی برای ایجاد آن باشد (۸). اضطراب به منزله بخشی از زندگی هر انسان، در همه افراد به حدی اعتدال آمیز وجود دارد و این حد، به عنوان پاسخی سازش یافته تلقی می شود، اما تا جایی که به اضطراب مرضی تبدیل نشود. اختلال اضطراب فراگیر یکی از شایع ترین اختلالات روان پزشکی است (۹). وقتی کودک با هر بیماری در بیمارستان بستری شود،کودک و اعضای خانواده دچار اضطراب می شوند (۱۰). علل نگرانی والدین علاوه بر جلوه ترسناک بیماری ممکن است ترس از مرگ، عدم آگاهی از عوارض، عود بیماری و پیش آگهی آن باشد. از طرف دیگر، نداشتن دانش کافی و درصد بالای عود این بیماری منجر به رفتارهای غیر عادی در مادران و استفاده ازشیوه های نامناسب برای کنترل تشنج ناشی از تب کودکان می گردد (۱۱). خانواده کودکان بستری شده در بیمارستان به علت بیماری های حاد خفیف، سطح بالایی از استرس و اضطراب را تجربه می کنند.آموزش بهداشت به عنوان یکی از زیر شاخه های شاخص برنامه های ارتقای سلامت مطرح می باشد (۱۲) و می تواند در مددجویان و خانواده های آنها رفتارهای بهداشتی را در راستای ارتقای سلامت بهبود بخشیده و سبک زندگی خاصی که آنان را در معرض خطر قرار داده یا خواهد داد را تغییر دهد (۱۳). آموزش بیمار یکی از ابعاد مهم مراقبت های پرستاری و از نقش های کلیدی پرستار در ارائه خدمات بهداشتی درمانی به شمار می رود (۱۴). آموزش به بیمار فرآیندی هدفمند، سیستماتیک، منظم و طراحی شده است و شامل کلیه فعالیت های آموزشی مربوط به بیمار و خانواده او نظیر آموزش بهداشت، مراقبت و درمان که به موجب آن یادگیری به عبارتی تغییر در آگاهی، نگرش و مهارت بیمار ایجاد می شود. به طبع آن صلاحیت و توانایی بیمار در مراقبت از خود افزایش یافته و فعالیت هایی را انجام می دهد که به سطح سلامت و رفاه وی می افزاید و از بروز عوارض بالقوه پیشگیری می کند (۱۵).

یکی از دلایل عدم دستیابی به نتایج مطلوب درمانی در بیماران دیابتی عدم مشارکت بیماران در درمان دیابت است. زیرا بیماران دیابتی مسئولیت مراقبت و درمان بیماری خود را بر عهده دارند (۱۶). رهنما و همکاران در تحقیقی نشان دادند که آموزش بیماران می تواند در کاهش عوارض دیابت موثر باشد (۱۷).

آگاهی دادن و بهبود نگرش در خصوص بیماری و عوارض آن به والدین، قدم مهمی در جهت کاهش نگرانی و اضطراب در آن ها می باشد. نقش خانواده در حمایت بیمار و آموزش یکی از عوامل مهم و موثر در کیفیت آموزش و روش های آموزشی است. همچنین تحقیقات نشان می دهد که حمایت از خانواده و ارائه آموزش و اطلاعات به والدین باعث می شود که آنان احساس کنترل و قدرت بیشتری بر روی موقعیت های مختلف و دیدگاه واقع گرایانه نسبت به وضعیت کودک داشته باشند (۱۸). بنابراین این مطالعه با هدف بررسی تاثیر برنامه آموزشی بر اضطراب مادران کودکان مبتلا به دیابت نوع یک انجام گرفت.

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-22]

روش پژوهش

این مطالعه از نوع نیمه تجربی میباشد که پس از تایید کمیته اخلاق(IR.ZBMU.REC.1399.050) و اخذ رضایت نامه آگاهانه از شرکت کنندگان بر روی ۴۰ مادر دارای کودک دیابتی نوع ۱ مراجعه کننده به بیمارستان امام خمینی (ره) زابل در سال۱۳۹۹ انجام شد. انتخاب واحدهای پژوهش به روش نمونه گیری هدفمند و تقسیم آن ها به دو گروه به روش تصادفی انجام گرفت. بدین صورت که کلیه مادارن دارای کودکان مبتلا به دیابت دارای شرایط ورود به مطالعه شامل تشخیص ابتلا به دیابت نوع یک کودک از جانب پزشک, شاغل نبودن مادر در بیمارستان, زبان فارسی مادر, داشتن سواد خواندن و نوشتن مادر، اقامت در شهرستان زابل. عدم ابتلابه بیماری غیر از دیابت, عدم ابتلا مادر به اختلالات اضطرابی و افسردگی باشد، به عنوان واحد پژوهش انتخاب شدند. در صورتی که مادر واجد شرایط ورود به مطالعه بود، به عنوان نمونه مورد پژوهش وارد مطالعه شد. در غیر این صورت نفر بعدی مورد بررسی قرار گرفت. پس از توضیح در رابطه با اهداف و ضرورت انجام طرح پرسشنامه ها در اختیار ایشان قرار گرفت. ابزار جمع آوری اطلاعات در این مطالعه پرسشنامه دو بخشی است. بخش اول اطلاعات دموگرافیک و بخش دوم پرسشنامه اضطراب آشکار اشپیل برگر ۴۰ سوالی تشکیل داد.پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک شامل : سن و جنس کودک، سن، شغل وتحصیلات مادر، تعداد فرزندان، رتبه فرزند، سن ابتلا کودک، سابقه دیابت در کودکان دیگر، سابقه دیابت درخانواده، محل سکونت و وضعیت اقتصادی می باشد. پرسشنامه استاندارد اضطراب اسپیل برگر حاوی ۴۰ سوال می باشد. این پرسشنامه دارای دو قسمت اضطراب آشکار و پنهان است. به هر کدام از عبارات آزمون بر اساس پاسخ ارائه شده، وزنی بین ۱ تا ۴ تخصیص می یابد؛ که نمره ۴ ، نشان دهنده سطح بالایی از اضطراب می باشد. روایی و پایایی این پرسشنامه اضطراب در تحقیقات متعدد به اثبات رسیده است. فلاحی و همکاران میزان پایایی آزمون اضطراب اسپیلبرگر را ۰/۹ محاسبه نموده اند (۱۹). پژوهشگر پرسشنامه ی اطلاعات دموگرافیک و اضطراب را در اختیار مادران کودکان مبتلا به دیابت در هر دو گروه مداخله و کنترل قرار داد. در گروه کنترل تنها آموزش های روتین مرکز ارایه شد. اما در گروه مداخله علاوه بر آموزش های روتین مرکز مداخله آموزشی صورت گرفت. مداخله آموزشی به این صورت بود که پژوهشگر بعد از تعیین نیازهای آموزشی مادران این کودکان با استفاده از پرسش از خود مادران، محتوای آموزشی را بر اساس اهداف آموزشی و با استفاده از کتب معتبر و زیر نظر اساتید کودکان نوشته، که شامل تعریف ساده از دیابت نوع یک، علل، شیوع، علایم، پیش آگهی و درمان و دارو درمانی ، روش های تشخیصی، روش های کنترل قند ، تغذیه، راه های کنترل اضطراب و ... می باشد. آموزش فردی و دادن کتابچه آموزشی و در اختیار قرار دادن سی دی آموزشی بیماری دیابت و نمایش عملی تزریق انسولین و.. است و مدت زمان آموزش حداقل ۳۰ دقیقه و بر حسب نیاز و تقاضای مادر بیشتر به صورت انفرادی و چهره به چهره همراه با پرسش و پاسخ در داخل مرکز به مادران داده شد. تعداد جلسات این قسمت بر اساس نیاز و شرایط بیمار حداقل سه جلسه و با فاصله زمانی یک روز در میان یعنی در یک هفته سه جلسه در نظر گرفته شد. (۲۰). زمان اجرای جلسه آموزشی با هماهنگی مادر و مکان مداخله بر بالین کودک (در شرایطی که مادر آرامش داشته باشد و شرایط پذیرش مطالب را داشته باشد) بود. فرد آموزش دهنده پژوهشگر بود. همچنین پژوهشگر شماره تلفن خود را در اختیار مادران گروه مداخله قرار داده تا در صورت داشتن سوال با پژوهشگر تماس بگیرند و پژوهشگر به مدت یک ماه با تلفن زدن به آن ها پیگیری نمود. پرسشنامه ها قبل از انجام مداخله در هر دو گروه مداخله و کنترل و پس از یک ماه پیگیری(به صورت تلفنی و هماهنگی با مادر) توسط مادران تکمیل شد (۲۱). داده ها پس از جمع آوری و کد گذاری توسط نرم افزار spss-۲۱ با کمک آمار توصیفی(فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار) و همچنین آمار استنباطی(تی مستقل،تی زوجی،کی دو) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.سطح معناداری در این مطالعه ۰/۰۵ مد نظر است.

یافته ها

این مطالعه بر روی ۴۰ مادر دارای کودکان مبتلا به دیابت نوع ۱ انجام شد. میانگین سن افراد مورد مطالعه برابر

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-22]

۳۴/۷ سال و میانگین سنی کودکان آنها ۸/۱۵ سال بود. همچنین میانگین مدت زمان تشخیص بیماری دیابت نوع ۱ کودکان ۵/۲ماه بود. از ۴۰ نفری که وارد مطالعه شدند، ۲۵ مادر دارای کودکان پسر و۱۵مادر دارای کودکان دختر و ۲۴ مادر دارای تحصیلات زیر دیپلم۱۴نفر دیپلم۲نفر لیسانس بوده اند. همچنین سابقه دیابت در دیگر فرزندان, در خانواده و در فامیل به ترتیب ۴ نفر۱۳نفر و۲۷ نفربود. محل سکونت ۱۶ نفر از مادران روستا و ۲۴ نفر از آنها شهرو سابقه بستری کودکان مرتبط با بیماری دیابت ۲۵ نفربود .

یافته ها نشان داد بین تحصیلات مادران کودکان مبتلا به دیابت و نمره اضطراب کل ازنظر آماری ارتباط معناداری وجود داشت ($P=0.012$). به طوریکه میانگین نمره اضطراب کل مادران دارای تحصیلات بالاتر به صورت معناداری کمتر از میانگین نمره اضطراب کل مادران دارای تحصیلات پایین تر بود.

بین سایر اطلاعات دموگرافیک و میانگین نمره ابعاد و نمره کل اضطراب از نظر آماری ارتباط معناداری وجود نداشت ($P>0.05$). با استفاده از آزمون t-زوجی نشان داد که میانگین نمره ابعاد و نمره کل اضطراب نمونه‌های مطالعه درگروه آزمون بعد از مداخله تفاوت معناداری در نمره کل,و ابعاد آن با یکدیگر داشته است به عبارت دیگر مداخله انجام گرفته (آموزش به مادران کودکان دیابتی)باعث بهبود نمره اضطراب مادران شده است.همچنین میانگین نمره ابعاد و نمره کل اضطراب نمونه‌های مطالعه درگروه آزمون و کنترل بعد از مداخله تفاوت معناداری در نمره کل,و ابعاد آن با یکدیگر نداشته است (p>۰/۰۵).

جدول شماره ۱: تعیین و مقایسه میانگین نمره اضطراب در مادران کودکان مبتلا به دیابت در گروه مداخله و کنترل قبل از اجرای مداخله

ابعاد و نمره کل اضطراب	گروه		نمره t	حدود اطمینان ۹۵ درصد	سطح معنی داری
	آزمون میانگین (انحراف معیار)	کنترل میانگین (انحراف معیار)			
اضطراب آشکار	۵۱/۲۵±۱۴/۹۹	۴۹/۹±۹/۹۵	/۳۳	۶/۹،۷۹/۴۹	۰/۷۳۹
اضطراب پنهان	۵۰/۹±۱۱/۹۸	۵۱/۶±۹/۷۸	-۰/۲	-۷/۷، ۶/۳۰	۰/۸۴۱
اضطراب کل	۱۰۲/۱۵±۲۵/۱۶	۱۰۱/۵±۱۸/۴۳	۰/۰۹	-۳/۴۷ ،۴/۷۷	۰/۹۲۶

جدول شماره ۲: تعیین و مقایسه میانگین نمره اضطراب در مادران کودکان مبتلا به دیابت در گروه مداخله و کنترل بعد از اجرای مداخله

ابعاد و نمره کل اضطراب	گروه		نمره t	حدود اطمینان ۹۵ درصد	سطح معنی داری
	آزمون میانگین (انحراف معیار)	کنترل میانگین (انحراف معیار)			
اضطراب آشکار	۳۱/۷۹±۸/۹۴	۳۴/۰۰±۹/۷۱	-/۸۴	-۸/۳،۴۷/۴۷	/۴۰۱
اضطراب پنهان	۳۱/۵۰±۷/۹۳	۳۲/۵۵±۸/۳۶	/۴	-۶/۴،۲۷/۱۷	/۶۸۶
اضطراب کل	۶۱/۲۵±۱۳/۷۹	۶۶/۸۰±۱۳/۲۵	/۹۲	-۱۲/۵،۲۱/۱۱	/۴۱۲

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-22]

بحث و نتیجه گیری

این مطالعه با هدف تعیین تاثیر برنامه آموزشی بر اضطراب مادران کودکان مبتلا به دیابت نوع یک انجام شد. یافته-های مطالعه حاضر نشان داد که میانگین نمره ابعاد و نمره کل اضطراب نمونه‌های مطالعه درگروه آزمون بعد از مداخله به عبارت دیگر مداخله انجام گرفته(آموزش به مادران کودکان دیابتی)باعث کاهش نمره اضطراب مادران و باعث کاهش اضطراب آنها شده است.در همین راستا، نتایج مهدی زاده و همکاران در مطالعه ای کارآزمایی بالینی با عنوان "تأثیر برنامه آموزشی حمایتی بر اضطراب مادران کودکانی که تحت عمل جراحی کمر قرار دارند" نشان داد که میانگین نمره اضطراب مادران در گروه مداخله و کنترل، بعد از مداخله، بین دو گروه معنادار بود.به عبارت دیگرآموزش مادران می تواند موجب کاهش اضطراب در آنها شود (۲۰). نتایج این مطالعه غیر همسو با مطالعه حاضر است. حاجی بالحسنی نارگانی و همکاران(۲۰۱۶) مطالعه ای با عنوان "تاثیر آموزش مهارت فرزند پروری سیار بر اضطراب از مادران دارای فرزند اوتیستیک "را انجام دادند نتایج نشان داد که میانگین نمره اضطراب مادران در گروه مداخله در مقایسه با گروه کنترل کاهش یافته بود (۲۲). نتایج این مطالعه همسو با مطالعه حاضر است. میلان ونسیمی مطالعه ای کارآزمایی بالینی با عنوان " اثر بخشی برنامه آموزشی مراقبت خانواده محور بر اضطراب مادران نوزاد نارس بستری در بخش مراقبت های ویژه نوزادان" انجام دادند.نتایج نشان داد میانگین نمره اضطراب آشکار و پنهان مادران در گروه مداخله نسبت به گروه کنترل اختلاف معناداری داشت. طبق یافته های این تحقیق یکی از عواملی که می تواند مادرانی را که نوزادان آنها بستری شده اند را به آرامش برساند و از اضطراب آنها بکاهد؛ مشارکت دادن مادر در جهت مراقبت از نوزادانشان می باشد. که این امر با برنامه های آموزشی میسر می شود (۲۳). بر اساس نتایج این مطالعات می‌توان نتیجه گرفت که آموزش به مادران کودکان بیمارمی‌تواند به عنوان یک استراتژی موثر در کاهش اضطراب مورد استفاده قرار گیرد. چرا که ، مادر علاوه بر حمایت و دادن انگیزه به بیماران، می‌توانند با افزایش سطح آگاهی خود به عنوان یک مراقبت‌دهنده برای بیماران عمل نمایند.عنادی و همکاران در مطالعه ای کارآزمایی بالینی با عنوان" تاثیر آموزش بر اضطراب مادر کودکان مبتلا به عفونت ادراری بستری در بیمارستان" انجام دادند.نتایج نشان دادکه, میزان اضطراب آشکار و پنهان مادران هردو گروه درابتدای بستری کودکان تفاوت نداشت. پس از آموزش مادران، در میزان اضطراب آشکارگروه آموزش تفاوت معنی داری مشاهده شد (۲۴). در این پژوهش با دادن آگاهی وآموزش به مادران در مورد ماهیت بیماری عفونت ادراری،رویه های تشخیصی و روند درمان، موقعیت اضطراب زایی بستری شدن کودکان برای مادران پیش بینی پذیرتر شد وتوانایی آنان را در مهار این موقعیت افزایش داد که این امر باعث کاهش اضطراب موقعیتی در مادران شده است. نتایج این مطالعه غیر همسو با مطالعه حاضر است به طوری که در هر دو مطالعه کاهش اضطراب مادران کودکان تحت آموزش مشاهده شد. دانشور و همکاران در مطالعه نیمه تجربی با عنوان "اثر بخشی شیوه‌ی آموزشی یاران در یادگیری بر سطح اضطراب و استرس مادران کودکان مبتلا به فیبروز کیستیک"انجام دادند. نشان دادند که سطح اضطراب و استرس مادران در دو گروه آزمون و کنترل قبل از مداخله، تفاوت معنی‌داری با یکدیگر نداشتند.پس از مداخله، سطح اضطراب و استرس مادران در گروه آزمون، کاهش یافته است. به عبارت دیگرشیوه‌ی آموزشی یاران در یادگیری، در کاهش سطح اضطراب و استرس مادران کودکان مبتلا به فیبروز کیستیک موثر بود(۲۵). . باتوجه به نتایج مطالعه حاضر و سایر مطالعات انجام شده نقش و تاثیر گذاری آموزش بر بهبود اضطراب مادران کودکان مبتلا به دیابت پیداست .بنابراین میتوان با برگزاری کلاس ها و کارگاه های آموزشی برای مادران کودکان مبتلا به بیماری بخصوص بیماری دیابت که ماهیت مزمن دارد در بهبود کاهش اضطراب مادران نقش ایفا کرد و از نتایج آن در ارتباط با مراقبت از کودک سود برد.انجام مطالعات بیشتر در این زمینه پیشنهاد می‌شود.

دیابت یکی از چالش های مهم بهداشت عمومی است. این است و یکی از ده دلیل اصلی مرگ و میر در جهان مطابق با آخرین مطالعه بار جهانی بیماری در سال ۲۰۲۰ می

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-22]

باشد(۲۶). یافته های مطالعه حاضر نشان داد که اضطراب مادران کودکان مبتلا به دیابت در ابتدای مطالعه در هر دو گروه (مداخله و کنترل) متوسط رو به بالا گزارش شده است. پس از اجرای مداخله آموزشی در گروه مداخله اضطراب مادران کودکان مبتلا به دیابت کاهش پیدا کرده است به طوریکه اضطراب مادران بعد از مداخله متوسط گزارش شده است و همچنین در گروه کنترل نیز همچنان اضطراب متوسط رو به بالا گزارش شده. بنابراین می توان گفت مداخله آموزشی تاثیر بسزایی در کاهش اضطراب مادران دارد. پیشنهاد می شود که از محتوای آموزشی استفاده شده در این مطالعه در جهت کمک در کاهش اضطراب مادران دارای کودکان مبتلا به دیابت استفاده شود.

ملاحظات اخلاقی

این مطالعه پس از تایید کمیته اخلاق (IR.ZBMU.REC.1399.050) و اخذ رضایت نامه آگاهانه از شرکت کنندگان بر روی مادران دارای کودک دیابتی نوع ۱ مراجعه کننده به بیمارستان امام خمینی (ره) زابل انجام شد.

تشکر و قدردانی

با تشکر فراوان از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی زابل, اساتید بزرگوار گروه پرستاری و کارکنان بیمارستان امام خمینی(ره)زابل که مارا در انجام این مطالعه یاری کرده اند.

تعارض منافع

در این مطالعه هیچ گونه تضاد منافع وجود ندارد.

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-22]

References

1. Akbarizadeh MR, Naderifar M, Goli H. Complications affecting newborns of diabetic mothers. Journal of Diabetes Nursing. 2019; 7(3): 887-99.
2. Baghaei N, Nandigam D, Casey J, Direito A, Maddison R. Diabetic Mario: Designing and evaluating mobile games for diabetes education. Games for Health Journal. 2016; 5(4): 270-8.
3. Katsarou A, Gudbjörnsdottir S, Rawshani A, Dabelea D, Bonifacio E, Anderson BJ, et al. Type 1 diabetes mellitus. Nature Reviews Disease Primers. 2017; 3(1): 1-7.
4. Kingod N, Grabowski D. In a vigilant state of chronic disruption: How parents with a young child with type 1 diabetes negotiate events and moments of uncertainty. Sociology of Health & Illness. 2020; 42(6): 1473-87.
5. Oche OM, Onankpa OB. Using women advocacy groups to enhance knowledge and home management of febrile convulsion amongst mothers in a rural community of Sokoto State, Nigeria. Pan African Medical Journal. 2013; 14(1): 1-6.
6. Chilaka KC, Okonkwo RC, Obi MI, Chilaka JU, Oyindamola JO. Evaluation of anxiolytic potential of ethanol root extract and fractions of Pterocarpus mildbraedii in mice. GSC Biological and Pharmaceutical Sciences. 2021; 17(2): 86-93.
7. Orhan IE. A review focused on molecular mechanisms of anxiolytic effect of Valerina officinalis L. in connection with its phytochemistry through in vitro/in vivo studies. Current Pharmaceutical Design. 2021; 27(28): 3084-90.
8. Orsini A, Corsi M, Pedrinelli V, Santangelo A, Bertelloni C, Dell'Oste V, et al. Post-traumatic stress, anxiety, and depressive symptoms in caregivers of children tested for COVID-19 in the acute phase of the Italian outbreak. Journal of Psychiatric Research. 2021; 135: 256-63.
9. Russo S, Caldiroli A, Capuzzi E, Capetti M, Tringali A, Buoli M, et al. 0030 Generalized anxiety disorder and panic disorder: which differences in terms of clinical manifestation and outcome? A cross-sectional study. European Neuropsychopharmacology. 2021; 53: 23.
10. Oh WO, Heo YJ, Suk MH, Lee A. Korean childcare providers' knowledge, attitudes, concerns, and practices of febrile convulsions. International Journal Of Environmental Research And Public Health. 2021; 18(9): 1-13.
11. Najimi A, Dolatabadi NK, Esmaeili AA, Sharifirad GR. The effect of educational program on knowledge, attitude and practice of mothers regarding prevention of febrile seizure in children. Journal Of Education And Health Promotion. 2013; 2: 1-5.

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-22]

12. Sajadi Hazaveyee M, Shamsi M. knowledge, attitude and practice of mothers trying to prvent febrile convulsion in children in Arak. Nursing And Midwifery Journal. 2011; 9(2): 1-9.

13. - Dehnad A, Afsharian F, Hosseini F, Arabshahi SK, Bigdeli S. Pursuing a definition of self-directed learning in literature from 2000–2012. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2014; 116: 5184-7.

14. Ashghali Farahani M, Maserat Aghdam Arjestan E, Haghani HA. Effect of role-play training on the knowledge of nursing students on patient education. Iran Journal of Nursing. 2018; 31(115): 29-40.

15. Nouhi E, Abbaszadeh A. Process of patient education and orem, s self care theory, an integrative model curriculum: a qualitative Study. Journal of Qualitative Research in Health Sciences. 2020; 5(4): 419-31.

16. Safari SS, Rahnama M, Abdollahimohammad A, Naderifar M. The impact of individual motivational interview based on self-care and efficacy of type 2 diabetic patients. Journal of Evolution of Medical and Dental Sciences. 2019; 8: 3459-64.

17. Safari S, Rahnama M, Abdullahi Mohammad A, Naderifar M. Impact of Individual Motivational Interview Based on Self-care on the Treatment Adherence of Type II Diabetic Patients. Journal of Diabetes Nursing. 2019; 7(3): 820-9.

18. He FB, Axelin A, Ahlqvist-Björkroth S, Raiskila S, Löyttyniemi E, Lehtonen L. Effectiveness of the Close Collaboration with Parents intervention on parent-infant closeness in NICU. BMC pediatrics. 2021; 21(1): 1-8.

19. Fallahi M, Kafie Masuleh M, Khousro Javid M, Karimi Lie Chahei R, Eskandari B. A Preliminary evaluation of the psychometric properties of the children's coping behavior questionnaire (CCBQ). Iranian Journal of Psychatry and Clinical Psychology. 2018; 23(4): 494-50.

20. Mahdizadeh M, NejatMohammad A, Behnam Vashani H, Reyhani T. Effects of supportive educational program on anxiety of mothers of children undergoing the lumbar puncture. Evidence Based Care Journal. 2016; 6(2): 29-38

21. Jajormaneh F, Ghazavi Z, Mehrabi T, Najafi M. The effect of stress management training program on self-efficacy mothers of children with thalassemia. Journal of Clinical Nursing and Midwifery. 2016; 5(2): 84-93

22. Hajiabolhasani-Nargani Z, Najafi M, Mehrabi T. Effect of mobile parenting skills education on anxiety of the mothers with autistic children. Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research. 2016; 21(6): 572.

23. Milan M, Nasimi F. The effect of family-centered care educational program on anxiety of mothers of premature infants hospitalized in

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-22]

neonatal intensive care unit. Iranian Journal of Nursing Research. 2018; 13(3): 49-54.

24. Enadi M, Ahmadi AJ, Mousavi AM. Effects of training on anxiety in mothers of hospitalized children with urinary tract infection. Journal of Inflammatory Diseases. 2015; 19(3): 64-7.

25. Daneshvar Ameri Z, Taghavi Larijani T, Kazem Nejad A, Jafari S. The effectiveness of partners' learning method on anxiety and stress in mothers of children with Cystic Fibrosis. Iran Journal of Nursing. 2017; 30(108): 23-32.

26. Akbarizadeh M, Ghaljaei F. Prevalence of depression and anxiety among children with type 1 and type 2 diabetes: a systematic review and meta-analysis. World Journal of Pediatrics. 2022; 18(1): 16-26.

[Downloaded from jdn.zbmu.ac.ir on 2026-11-22]